

Kdo nás tehdy osvobodil? A kdo přinesl novou nesvobodu?

21.5.2025 - Luboš Zálom | Svobodní

Překrucování historie a její účelový výklad tak, aby pasovala do jakéhosi oficiálního, politicky „správného“ narativu, je vždy průvodním jevem morální slabosti a krátkozrakosti.

Stát, který svůj význam staví na přepisování dějin, je z logiky věci vnitřně dezorientovaný a stojí na hliněných nohách.

Můžeme se například pousmívat nad slovy slovenského premiéra Fica, který před patnácti lety nazval velkomoravského knížete Svatopluka „králem Slováků“ a jakýmsi zakladatelem slovenské státnosti a národní svébytnosti.

S nervozitou naší české vládní garnitury a její širší kliky před blížícími se sněmovními volbami se však podobně fatálních projevů překrucování dějin dopouštějí i naši politici. Naposledy europoslankyně Danuše Nerudová, ekonomka, když se v pořadu na veřejnoprávní televizi kategoricky a s výrazem morální převahy vyjádřila, že Československo v květnu 1945 osvobodili Američané, přičemž kontextem jejího výroku bylo implicitní odmítnutí osvobození ze strany Sovětského svazu.

Jistě, Rusové teď nejsou zrovna v kurzu – a právem. I kdyby nebylo již tří let trvajícího agresivního válečného tažení putinovského Ruska proti Ukrajině, patříme my Češi mezi národy, které mají s ruskými tanky svoji neblahou zkušenost a vědí, co to je být v politickém područí Kremlu. Obrázky šeríkových květů, jimiž Pražané 9. května 1945 s upřímným vděkem mávali příjíždějícím rudoarmějcům se v nás míchají se stejně vypovídajícími scénami rozstřílených fasád pražských domů o třiadvacet let později.

Snažit se dnes na základě současného kontextu a potřeb politiků dávat účelové názvy událostem z května 1945 mi připomíná učebnici vlastivědy z 60. let, kterou jsem kdysi listoval a možná ji mám ještě někde schovanou. Kapitulu o konci 2. světové války v ní provázela velká přehledná mapa ilustrující směr postupu jednotek Rudé armády na Prahu. Od Karlových Varů na jih přes Rokycany až někde po Kaplice byla nakreslena výrazná červená linka. A na západ od ní stála jen čtyři slova napsaná kapitálkami: území obsazené americkou armádou. Obsazené. Nikoliv osvobozené.

Jaký byl smysl tažení Spojenců? Bylo primárním cílem osvobození zemí, které z toho či jiného důvodu spadly do područí nacistického Německa, nebo šlo v první řadě o totální porážku nepřítele a jeho bezpodmínečnou kapitulaci? Nebylo osvobození spíše jen vedlejším produktem, protože z logiky věci šlo především o strategická území nepřítele a jako taková je bylo nutné získat a obsadit? Je také nutné uvažovat o tom, jak se jednotlivé spojenecké armády v obsazovaných či osvobozovaných oblastech chovaly. O tom, jak si sovětská vojska představují osvobozování, by mohli vyprávět především Poláci.

Pojem osvobození znamená přinést znovu svobodu, vrátit svobodu, obnovit svobodu. Odstranit usurpátora. To pro květen 1945 bezprostředně platí – ať už k nám tanky osvoboditelů přijely od západu či od východu. Nenahradili ale vlastně Rusové jednu nesvobodou jinou? Ne tak docela. Vždyť nesvobodná, jaksi pre-totalitní povaha poválečné

třetí republiky, pocházela primárně od Čechů samotných, nikoliv z nějakého diktátu Sovětského svazu. Bez ohledu na to, zda si už hned v květnu 1945 brousil Stalin na Československo zuby nebo ne. Nicméně ale soustavné přípravě na to, aby se z ČSR stal po únoru 1948 poslušný satelit Sovětského svazu, se mohla republika zbavená jha nacismu vyhnout tím, že by bývala umožnila skutečnou demokracii a politickou pluralitu. Místo toho však politici v čele s prezidentem Benešem přivezli z exilu koncept Národní fronty, která vznikla nikoliv jen z vůle komunistických totalitářů ale také za aktivního přispění demokratických stran, jejichž politici pracovali v londýnském, nikoliv moskevském exilu.

Spatřovat v květnovém osvobození jakýsi přímý přechod k sovětské nebo pro-sovětské totalitě a hledat či nějak uměle roubovat na ty události nově nadefinované a zkreslené významy pojmu osvobození, je neuvěřitelně hloupé, krátkozraké a účelové. Je to ukázka laciného historismu, který je samozřejmě vlastní hloupým a krátkozrakým politikům napříč spektrem.

Sovětská armáda na území ČSR až po hranici vytyčenou demarkační linií porazila poslední zbytky odporu německých vojsk. Toto území bylo tedy z logiky věci osvobozené od nacistů. Zda tady automaticky zavládla svoboda tím, že zmizela jedna forma nesvobody, je věc diskutabilní. Vzpomeňme si například na Alexeje Čepičku a jeho pokus nastolit v Kroměříži, kde se hned po osvobození stal předsedou městského národního výboru, rudý teror a vládu strachu, což se mu také na několik dní povedlo, ale také na celou řadu Revolučními gardami tolerovaných nebo přímo prováděných projevů nezákonnosti vůči domnělým ale i skutečným kolaborantům.

Jestliže lze v osvobození Československa od nacismu Rudou armádou vidět jakousi přípravu na budoucí vytvoření sovětského satelitu, znamená to nevidět samotnou českou roli při zavádění a upevňování politického systému, který nejen že neměl nic společného se svobodou, ale popíral i principy demokracie. Pokud by se po osvobození vrátilo Československo k tradiční pluralitní demokracii tak, jak byly její základy položeny v roce 1918, lze si domýšlet, že by komunistům do rukou nepadla, nebo alespoň ne tak snadno. Představy tehdejších československých politických elit však byly jiné.

Ostatně příprava ke konečnému předání Československa Stalinovi začala už v roce 1943, kdy prezident Beneš zahájil jednání se Stalinem o poválečné orientaci Československa. V prosinci pak byla podepsána československo-sovětská smlouva, která potvrzovala úzkou spolupráci obou států ale také předznamenala sovětský vliv na budoucí československou politiku. Ještě před vyhlášením Košického vládního programu v dubnu 1945 přijímala londýnská exilová vláda postupně sovětské podmínky týkající se například znárodňování nebo odsunu Němců. Orientace na Sovětský svaz byla vůlí československých exilových politiků napříč celým tehdejším politickým spektrem. A navíc, národ souhlasil. Což je na celé věci nejtragičtější.

Ti, kteří v čele s prezidentem Benešem založili a ustanovili pre-totalitní systém Národní fronty, jsou hlavní viníci. Včetně těch, kteří v únoru 1948 velmi pozdě prohlédli. To oni připravili Československo pro předání komunistům a Stalinovi. Na stříbrném podnose.

Sovětský svaz osvobodil spolu s Američany Československo od německého nacismu. Svobodu jsme však nenalezli, neobnovili a jednu tyranii jsme velmi rychle nahradili jinou. Sami. Byla to v první řadě československá nesvoboda nedemokratické třetí republiky. Ta sovětská přišla až potom. Žádná cizí asistence, i když Sovětský svaz se samozřejmě do českých záležitostí aktivně vměšoval, k tomu ve skutečnosti nebyla nutná.

Ostatně i dnes se o naši svobodu připravujeme se stejnou ochotou především my sami. Ať už pošilháváme po nesvobodě ruského typu nebo adorujeme nesvobodu, nad níž vlaje modrá vlajka se žlutými hvězdičkami.

Převzato z

<https://blog.idnes.cz/zalom/kdo-nas-tehdy-osvobodil-a-kdo-prinesl-novou-nesvobodu.Bg25030569>

<https://svobodni.cz/novinky/kdo-nas-tehdy-osvobodil-a-kdo-prinesl-novou-nesvobodu>